

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

6 Şubat 2023'te meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremler, yalnızca büyük bir fiziksel yıkıma değil; barınma, adalet, sosyal destek ve güvenli yaşam hakkı bakımından derin ve kalıcı toplumsal sorunlara yol açmıştır. Aradan üç yıl geçmesine rağmen kalıcı konutların tamamlanmaması, yüz binlerce yurttaşın hâlen geçici barınma alanlarında yaşaması, depremden sorumlu kamu görevlileri ve müteahhitler bakımından cezasızlığın sürmesi ve özellikle kadınlar ile çocukların çok yönlü mağduriyetlerinin devam etmesi, deprem sonrası sürecin etkin ve adil biçimde yönetilmediğini ortaya koymaktadır.

Bu nedenle 6 Şubat 2023 depremlerinin yol açtığı toplumsal, ekonomik ve hukuki sonuçların; barınma politikaları, adli süreçler ve kırılgan gruplar üzerindeki etkileriyle birlikte bütünlüklü biçimde incelenmesi amacıyla bir Meclis Araştırması açılması zorunlu hâle gelmiştir.

Necla DEMİR

Ağrı Milletvekili

6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş merkezli olarak meydana gelen ve 7,7 ile 7,6 büyüklüğündeki iki büyük deprem, Türkiye tarihinin en büyük toplumsal yıkımlarından birine yol açmıştır. Aradan üç yıl geçmiş olmasına rağmen, depremin yarattığı acılara tam olarak giderilememiş; barınma, adalet, sosyal destek ve güvenli yaşam koşullarına ilişkin sorunların önemli bir kısmı çözülebilmemiş değildir. Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesi merkezli saat 04.17'de gerçekleşen ilk depremin ardından yaklaşık dokuz saat sonra meydana gelen ikinci büyük deprem; Kahramanmaraş, Hatay, Adana, Gaziantep, Malatya, Osmaniye, Şanlıurfa, Adıyaman, Elazığ, Diyarbakır ve Kilis olmak üzere 11 kentte ve Suriye'nin bazı bölgelerinde ağır bir yıkıma neden olmuştur.

6 Şubat 2023 depremlerinin üzerinden üç yıl geçmesine rağmen, deprem bölgesinde kalıcı konutlar tamamlanmamış; yüz binlerce yurttaş geçici barınma alanlarında, insan onuruna aykırı koşullar altında yaşamaya devam etmektedir. İçişleri Bakanlığı'nın Şubat 2024 tarihli açıklamasına göre, yaklaşık 120 bin kilometrekarelik bir alanda etkili olan depremler sonucunda 11 ilde, 124 ilçede ve 6 bin 929 köy ile mahallede ağır hasar meydana gelmiş; 53 bin 537 (en az) kişi yaşamını yitirmiş, 107 bin 213 yurttaş ise yaralanmıştır. Bununla birlikte deprem sürecinde çok sayıda kişinin kayıp olduğuna ilişkin iddialar kamuoyunda gündemdeki

yerini korumaktadır. İktidar ise bu iddialara dair başta kayıp sayısı olmak üzere pek çok temel soruya ilişkin hâlâ net, kapsamlı ve tatmin edici bir açıklama yapmamıştır.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı raporlarına göre bölgede 717 bin 614 bina hasar almıştır. Depremın ilk yılında 707 bin yurttaş konteynerlerde yaşamak zorunda kalmış, bu sayı ikinci yılda 651 bin 958 olarak açıklanmıştır. Cumhurbaşkanı tarafından bir yıl içinde 319 bin, toplamda 650 bin konut yapılacağı yönünde verilen sözlere rağmen, depremin üçüncü yılı geride kalırken hâlâ en az 270 bin yurttaş konteynerlerde yaşamını sürdürdüğü ifade edilmektedir.

Bununla birlikte depremle yaşamları altüst olan binlerce insan, arazilerine ve mülklerine rezerv alan ilan edilerek el konulması; deprem öncesinde bu alanlarda yaşayanların dönüşüm sonrası kuralarda konut ya da işyeri hakkı elde edememesi ve kararların bağımsız, objektif kurullar yerine idarenin takdiriyle alınması nedeniyle, mülklerine rant gerekçesiyle göz dikildiği duygusuyla ağır bir adaletsizlik ve mülksüzleştirme süreciyle karşı karşıya bırakılmaktadır.

Depremın yol açtığı yıkımın sorumlularına ilişkin yürütülen adli süreçler ise kamuoyunun adalet beklentisini karşılamaktan uzaktır. 6 Şubat 2023 depremlerinin ardından yürütülen adli süreçler, kamuoyunun adalet beklentisini karşılamaktan uzaktır.

Adalet Bakanlığı'nın açıklamasına göre, yıkılan ya da imara aykırı değişiklik yapılan binalarla ilgili olarak toplam 3 bin 522 ceza dosyası bulunmaktadır. Bu dosyaların 2 bin 31'i soruşturma, 1.491'i ise kovuşturma aşamasındadır. Ancak aradan geçen süreye rağmen bu dosyalardan yalnızca 149'u karara bağlanabilmiştir; yani açılan her yüz dosyadan sadece dördü sonuçlanmıştır.

Sonuçlanan davalar kapsamında şu ana kadar yalnızca 118 kişi hakkında çeşitli sürelerde hapis cezası verilmiştir. Hâlihazırda depremde sorumluluğu bulunduğu gerekçesiyle 248 kişi tutuklu bulunurken, 1.036 kişi hakkında ise adli kontrol kararı uygulanmaktadır. Buna karşılık çok sayıda kamu görevlisi, müteahhit ve yapı denetim sorumlusu hakkında açılan dosyalar hâlen sürüncemededir.

Öte yandan ceza davalarının yanı sıra depremden etkilenen 11 ilde hasar tespiti, yıkım kararları ve hak sahipliğine ilişkin toplam 105 bin 933 dava açılmış; bunların 65 bin 826'sı karara bağlanmış, 40 binden fazla dava ise hâlen devam etmektedir. Bilirkişi incelemesi tamamlanan dosya sayısı 2 bin 578 olmakla birlikte, önemli sayıda dosyada teknik inceleme süreçleri henüz sonuçlanmamıştır.

Tüm bu veriler, depremin yol açtığı yıkımın sorumlularına ilişkin yargı süreçlerinin son derece sınırlı ilerlediğini, cezasızlık algısının ise her geçen gün daha da derinleştiğini ortaya koymaktadır.

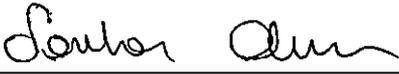
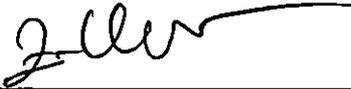
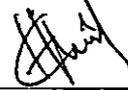
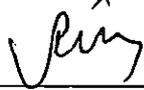
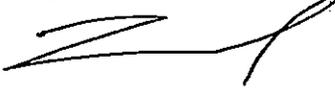
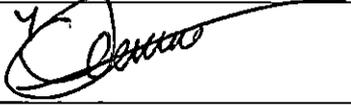
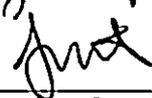
Bu durum, yaşanan yıkımın esas nedeninin “doğal bir afet” değil; yıllardır alınmayan önlemler, sistematik biçimde görmezden gelinen bilimsel uyarılar ve rantı esas alan kentleşme politikaları sonucu felakete dönüştüğünü açıkça ortaya koymaktadır.

Depremi etkileri toplumun tüm kesimlerini derinden sarsmış olmakla birlikte, kadınlar ve çocuklar açısından çok daha ağır ve çok katmanlı bir yıkım ortaya çıkmıştır. Aradan üç yıl geçmiş olmasına rağmen, özellikle çocuklar için bu afetin açtığı yaralar kapatılamamıştır. Eğitim, sağlık, psikososyal destek ve güvenli yaşam koşullarına erişimde ciddi eşitsizlikler devam etmekte; geçici barınma alanlarında büyümek zorunda kalan çocuklar kalıcı bir güvencesizlik içinde yaşamaktadır.

Kadınlar açısından ise deprem sonrası süreç; barınma ve geçim krizinin yanı sıra artan bakım yükü, güvencesiz çalışma koşulları, kamusal destek mekanizmalarının çökmesi ve erkek egemen şiddetin derinleşmesiyle karakterize olmuştur. Geçici barınma alanlarında kadınların güvenliğini, mahremiyetini ve hijyen ihtiyaçlarını gözetemeyen düzenlemeler yapılmamış; şiddete maruz kalan kadınların başvurabileceği etkili ve erişilebilir mekanizmalar oluşturulmamıştır. Çalışma yaşamında ise tarım, tekstil ve bakım gibi emek yoğun alanlarda çalışan kadınlar işlerini kaybetmiş, bu durum kadın yoksulluğunu ve bağımlılık ilişkilerini daha da derinleştirmiştir.

Tüm bu tablo, 6 Şubat 2023 depremlerinin ardından izlenen politikaların halkın yaşam hakkını esas almadığını; kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere kırılgan grupları korumayan, toplumsal eşitsizlikleri yeniden üreten bir anlayışın hâkim olduğunu ortaya koymaktadır. Depremi yarattığı tahribat yalnızca bugünün değil, gelecek kuşakların yaşam koşullarını da tehdit etmektedir.

Bu nedenlerle; 6 Şubat 2023 depremlerinin yol açtığı barınma krizinin, kalıcı konut sürecinin, cezasızlık politikalarının, kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere toplumun kırılgan kesimleri üzerindeki etkilerinin, sosyal destek ve yeniden inşa politikalarının bütünlüklü biçimde incelenmesi; sorumlulukların ortaya konulması ve benzer felaketlerin tekrarının önlenmesine yönelik kamusal önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis Araştırması açılmasını elzemdir.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
4	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
5	ÖZGÜL SAKI	İSTANBUL	
6	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
7	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKI	BATMAN	
8	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
9	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
10	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
11	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DİYARBAKIR	
12	YILMAZ HUN	İĞDIR	
13	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
14	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
15			
16	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
17	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
18	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
19	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
20	MAHMUT DİNDAR	VAN	